Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
ja

Onze referentie
2026-0000605690

Datum
12 november 2026

Opgesteld door
[redacted]

Samengewerkt met

Bijlage(n)
0

Aan Minister van BZK
Van BFR/RTM

nota

Toezeggingen aan Eerste Kamer financieel toezicht T04221 en T04223

Aanleiding

Tijdens het plenaire debat van 25 juni 2026 over de begrotingen 2026 van het provinciefonds en gemeentefonds heeft u de Eerste Kamer het volgende toegezegd. Ten eerste, naar aanleiding van een vraag van het lid Fiers (PRO), om een brief te sturen over (financieel) toezicht, waarin ook nader wordt ingegaan op de mogelijkheden voor gemeenten om stelposten te gebruiken in de begroting (T04221). Ten tweede is toegezegd om een brief te sturen waarin nader wordt ingegaan op de vraag van het lid Janssen (SP), wat in het geval van financiële kortingen de gevolgen zijn geweest voor gemeenschappelijke regelingen, bijvoorbeeld op de kwaliteit van het werk (T04223).,

Geadviseerd besluit

Versturen bijgevoegde brief aan de Eerste Kamer waarin u ingaat op bovengenoemde toezeggingen.

Kern/Toelichting

- In de brief wordt ten eerste naar aanleiding van de vraag van het lid Fiers (PRO) geschetst, welke stappen de afgelopen jaren zijn gezet bij de doorontwikkeling van het financieel toezicht op het vlak van inzet reserves, gebruik van stelposten en aanvulling van de toezichtnorm. Er zijn nu drie mogelijkheden voor het inzetten van reserves ter dekking van structurele lasten. Er is bredere bekendheid gegeven aan de mogelijkheden om stelposten op te nemen in de begroting voor specifieke baten en lasten die lastig te ramen zijn.
- Daarnaast wordt de stand van zaken beschreven van het traject om bij de financiële beoordeling van gemeenten en provincies de huidige norm van structureel en reëel evenwicht (SRE) aan te vullen, zodat de eigen vermogenspositie, de wendbaarheid en weerbaarheid, een breder risicomodel en bepaalde financiële kengetallen meer worden meegewogen. Eerder heeft u overeenkomstig de Tweede Kamer hierover geïnformeerd.
- Voorts wordt ingegaan op de zorg van het lid Janssen (SP) over de mogelijke effecten van besparingen bij gemeenschappelijke regelingen (GR’en). Gezien het stelsel zoals in de brief geschetst, kan nu geen informatie worden gegeven over de uitvoering van taken bij GR’en en de kwaliteit daarvan. Het financieel toezicht gaat daar niet over, het interbestuurlijk toezicht ligt grotendeels bij andere bestuurslagen en is vooral aan de orde als een wettelijke taak niet juist wordt uitgevoerd. Bovendien past het precies bijhouden van financiële kortingen bij GR’en en de gevolgen daarvan niet

binnen de rollen en verantwoordelijkheden binnen het stelsel en bij de uitgangspunten van de Wet revitalisering generiek toezicht.
- Wat wel kan worden toegezegd, is om volgend jaar in de jaarlijkse begrotingsenquête die bij gemeenten wordt uitgezet specifiek ook vragen op te nemen over mogelijke bezuinigingen bij gemeenschappelijke regelingen en hoe deze bezuinigingen geconcretiseerd worden. Dit kan mogelijk relevante informatie opleveren voor de Kamer en voor een interbestuurlijk gesprek. Voorgesteld wordt om de Kamer via het Integraal Overzicht Financiën hierover te informeren.

Politieke context
Via de brief wordt invulling gegeven aan de toezeggingen om een brief te sturen aan de Eerste Kamer ten aanzien van vragen van het lid Fiers (PRO) over (financieel) toezicht, waarin ook nader wordt ingegaan op de mogelijkheden voor gemeenten om stelposten te gebruiken in de begroting, en het lid Janssen (SP) over gevolgen van kortingen op gemeenschappelijke regelingen.

Krachtenveld/Afstemming
Ten aanzien van de aanvulling van de toezichtnorm is de afgelopen jaren een zorgvuldig proces doorlopen, waarbij met vele partijen diverse keren is gesproken. Er is geconcludeerd dat er een breed draagvlak (Tweede Kamer, VNG, 100.000+, M50, individuele gemeenten en accountants) is voor aanvulling van de toezichtnorm.

Alleen de provinciale financiële toezichthouders stellen zich, via het IPO, op het standpunt dat de huidige (wettelijke) toezichtnorm voldoet en niet hoeft te worden uitgebreid. Aangegeven wordt dat wanneer dit wel gebeurt dit wettelijk dient te worden geborgd en, waar alsnog "grijze gebieden" of uitzonderlijke situaties zich voordoen, het risicomodel van de gezamenlijke toezichthouders van nut kan zijn.

Gelet op het bredere draagvlak dat bij andere partijen wel aanwezig is voor beoogde wijzigingen, waaronder ook de Tweede Kamer, menen wij dat deze terughoudendheid bij toezichthouders niet de doorslag hoeft te geven. Er zijn bovendien ook andere geluiden vanuit provinciale toezichthouders, zoals in het jaarlijkse toezichtverslag. Daarin waarschuwen zij voor niet sluitende meerjarenramingen en een verslechterde financiële positie van gemeenten, terwijl zij in 2026 geen enkele gemeente onder verscherpt preventief toezicht konden zetten vanwege de financiën, op basis van de SRE-norm. Bovendien is het risicomodel door de toezichthouders ontwikkeld om nadere invulling te geven aan risicogericht en proportioneel toezicht. Door dit model als uitgangspunt te nemen voor verbreding van de toezichtnorm wordt aangesloten op de werkwijze die toezichthouders reeds hanteren en van meerwaarde achten ten opzichte van de huidige norm.

Communicatie
Nu geen actieve communicatie. Zodra de Eerste Kamer wordt geïnformeerd, zal de nota actief openbaar gemaakt worden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.